

BÀI GIẢNG: TRẬT TỰ THẾ GIỚI TRONG CHIẾN TRANH LẠNH CHUYÊN ĐỀ: THẾ GIỚI TRONG VÀ SAU CHIẾN TRANH LẠNH

GIÁO VIÊN: CÔ LÊ THỊ THU

MỤC TIÊU

- ✓ Ôn tập kiến thức về Trật tự thế giới trong Chiến tranh Lạnh.

1. SỰ HÌNH THÀNH VÀ TỒN TẠI CỦA TRẬT TỰ THẾ GIỚI HAI CỰC I-AN-TA

a) Sự hình thành trật tự thế giới hai cực I-an-ta

***Hoàn cảnh:**

- Từ ngày 4 – 11/02/1945, nguyên thủ của ba cường quốc: Mĩ, Anh, Liên Xô họp hội nghị quốc tế ở Ianta (Liên Xô) để thỏa thuận việc giải quyết những vấn đề bức thiết sau chiến tranh và thiết lập một trật tự thế giới mới.

U. Sôcsin, Ph. Ru đơ ven, I. Xtalin (từ trái qua phải) tại Hội nghị Ianta

***Những quyết định của Hội nghị: (Nội dung)**

- Tiêu diệt tận gốc Chủ nghĩa phát xít Đức và Chủ nghĩa quân phiệt Nhật (sau khi đánh bại phát xít Đức, Liên Xô sẽ tham gia chiến tranh chống Nhật ở châu Á).
- Thành lập Liên Hợp quốc để duy trì hòa bình và an ninh thế giới.
- Thỏa thuận việc đóng quân ở các nước để giải giáp quân đội phát xít và phân chia phạm vi ảnh hưởng ở châu Âu và châu Á.

+ **Tại châu Âu**

- Mĩ, Anh, Pháp chiếm lấy Tây Âu, Tây Đức, Tây Béclin.
- Liên Xô chiếm Đông Âu, Đông Đức, Đông Béclin.

+ **Ở châu Á**

- Vùng ảnh hưởng của Liên Xô: Mông Cổ, Bắc Triều Tiên (vĩ tuyến 38), Nam Xakhalin, bốn đảo thuộc quần đảo Curin.
- Vùng ảnh hưởng của Mĩ và các nước tư bản phương Tây: Nhật Bản, Nam Triều Tiên, Đông Nam Á, Nam Á, Tây Á,...

*Hệ quả: Những quyết định của Hội nghị Ianta và những thỏa thuận sau đó của ba cường quốc đã trở thành khuôn khổ của trật tự thế giới mới gọi là “trật tự hai cực Ianta”.

b) Sự tồn tại của Trật tự hai cực Ianta

Trải qua hai giai đoạn:

*Giai đoạn 1: từ sau năm 1945 đến những năm 70 của thế kỷ XX. Đây là giai đoạn xác lập và đối đầu giữa hai hệ thống TBCN và XHCN.

- Sau Chiến tranh, hai cường quốc Xô – Mĩ nhanh chóng chuyển sang đối đầu và đi tới chiến tranh lạnh.
- “Chiến tranh lạnh” là chính sách thù địch, căng thẳng trong quan hệ giữa Mĩ và các nước phương Tây với Liên Xô và các nước XHCN.

- Những sự kiện dẫn tới tình trạng chiến tranh lạnh giữa hai phe, 2 siêu cường:

+ Về phía Mĩ:

- o Đưa ra Học thuyết Truman (3-1947);
- o Thực hiện “Kế hoạch Mác-san” (6-1947);
- o Thành lập tổ chức Liên minh quân sự Bắc Đại Tây Dương (NATO, 4-1949).

+ Về phía Liên Xô:

Liên Xô và các nước XHCN Đông Âu thành lập Hội đồng tương trợ kinh tế SEV (1/1949).
Thành lập tổ chức Hiệp ước Vác-sa-va (5-1955).

+ Hệ quả

Đã hình thành sự đối lập về kinh tế, chính trị và quân sự giữa hai phe TBCN và XHCN, dẫn tới sự xác lập cục diện hai cực, hai phe do hai siêu cường Mĩ và Liên Xô đứng đầu mỗi cực, mỗi phe.

*Giai đoạn 2: từ sau năm 70 đến những năm 90 của thế kỷ XX. Đây là giai đoạn trật tự Ianta đi đến xói mòn và sụp đổ.

- Đầu những năm 70, Liên Xô và Mĩ đã có nhiều cuộc gặp gỡ thương lượng.

- Tháng 11/1972, Hiệp định về những cơ sở của quan hệ Đông Đức và Tây Đức.

- Năm 1972, Hiệp ước về việc hạn chế vũ khí chiến lược (ABM) và (SALT-1) được kí kết giữa Liên Xô và Mĩ.

- Định ước Henxiki (8-1975) khẳng định những nguyên tắc trong quan hệ giữa các quốc gia châu Âu.

- Tháng 12-1989, tại đảo Manta (Địa Trung Hải) hai nhà lãnh đạo là M. Goochachop (Liên Xô) và G. Buso (Mĩ) đã chính thức tuyên bố chấm dứt chiến tranh lạnh, mở ra thời kỳ sau chiến tranh lạnh.

2. NGUYÊN NHÂN, TÁC ĐỘNG CỦA SỰ SỤP ĐỔ TRẬT TỰ THẾ GIỚI HAI CỰC I-AN-TA

a) Nguyên nhân

- Chạy đua vũ trang khiến cả Liên Xô và Mỹ tốn kém, suy giảm thể mạnh kinh tế, buộc hai bên phải tự điều chỉnh, từng bước hạn chế căng thẳng.

- Sự vươn lên của các nước trên thế giới nhằm thoát khỏi ảnh hưởng của hai cực; thắng lợi của phong trào giải phóng dân tộc và sự ra đời của hàng loạt các quốc gia độc lập.

- Sự thay đổi trong cán cân kinh tế thế giới, đặc biệt là sự nói lên của Nhật Bản và các nước Tây Âu.

- Xu thế hoà hoãn, toàn cầu hoá và ảnh hưởng của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ ba.
- Sự khủng hoảng, suy yếu rồi tan rã của Liên Xô - quốc gia đứng đầu hệ thống xã hội chủ nghĩa.

b) Tác động

- Thế giới phát triển theo một xu thế mới, xu thế đa cực với sự vươn lên của Mỹ, Liên minh Châu Âu, Nhật, Nga và Trung Quốc...
- Mở ra điều kiện để giải quyết các tranh chấp ở nhiều khu vực.
- Tạo điều kiện cho các nước mới nổi có vai trò lớn hơn trong quan hệ quốc tế.
- Tác động lớn đến những vấn đề dân cư, tôn giáo, sắc tộc đặc biệt là châu Âu.